

...και Ιδέες

Πρωθυπουργικός απολογισμός

Δημήτρης Καστριώτης

Επί πρωθυπουργίας του κ. Κ. Σημίτη (αλλά και έπειτα απ' αυτήν) είχα συχνά την εντύπωση μιας «αγιογραφικής» αποτίμησής του από μερίδα του πολιτικού σχολιασμού – όχι μόνο δημοσιογραφικού. Κοντά στην αναμφισβήτητη διαχειριστική επιμέλεια του πρώην πρωθυπουργού και στο χαμηλό προφίλ του προσωπικού βίου του προβαλλόταν και μια εικόνα υποτιθέμενης καθολικής ρήξης με τα πράγματα, ενδεικτική έκφραση της οποίας ήταν ότι ο κ. Σημίτης ενδιαφερόταν αποκλειστικά για την υστεροφημία του και όχι για την πολιτική του επιβίωση.

Αυτού του είδους η αποτύπωση μου φαινόταν ανέκαθεν παράδοξη. Οι εξαιτίας των πολιτικών επιλογών του κ. Σημίτη, ούτε επειδή αμφισβητούσα τις ικανότητες ή την τιμιότητά του. Αλλωστε κάθε πρωθυπουργός αποτιμάται συνήθως από τη σύγκρισή με τον

Διάδοχό του – και η πολιτεία του κ. Κ. Καραμανλή στην ηγεσία της χώρας απέδειξε με το παραπάνω ότι ο κ. Σημίτης ήταν καλός πρωθυπουργός.

Η διαφωνία μου εστιαζόταν στο ότι οι «αγιογραφικές» προσεγγίσεις παραγνωρίζουν ορισμένα αμείλικτα δεδομένα της πολιτικής ζωής, που ένας πρόεδρος κόμματος και πρωθυπουργός δεν μπορεί να αντιπαρέλθει, όσο ισχυρή και αν είναι η εξυγιαντική του πρόθεση. Ανάμεσα σε αυτά είναι η τήρηση ισορροπιών στο κόμμα – που περιλαμβάνει και τη διανομή «ανταμοιβών» επί κρατικών θέσεων στα στελέχη του –, η χρηματοδότηση του κόμματος υπό το βάρος του ότι η εκλογική νίκη εξαρτάται από τη πραγματοποίηση της προεκλογικής δαπάνης κ.ο.κ.

Η αναγνώριση ότι αυτές οι παράμετροι υφίστανται δεν αποτελεί κυνική παραδοχή τους, αλλά ρεαλιστική καταγραφή των συνθηκών υπό τις οποίες πράγματι ασκείται η πολιτική. Ακόμη και αν ένας πρωθυπουργός επιθυμούσε να μεταμορφώσει τα πράγματα, δεν θα μπορούσε να το κάνει εξ εφόδου παρά μόνο αν αποδεχόταν την προοπτική της εκλογικής ήττας – πράγμα αντίθετο προς τον ρόλο του. Αν υιοθετήσει κανείς αυτή τη βάση ως αφετηρία συλλογισμού, συνειδητοποιεί ότι από έναν καλό και έντιμο πρωθυπουργό δεν περιμένουμε τελικώς διαχειριστική παρθενία και ηθική στάση αναχωρητού (αν και μετά τα δείγματα γραφής ορισμένων μοναχών ο αναχωρητισμός μάλλον έχει χάσει το νόημά του), αλλά ικανότητα στην πολιτική διαχείριση και βελτιωτικά βήματα στο δημόσιο ήθος. Οποτε αυτά συντρέχουν, η αποτίμηση είναι θετική, ακόμη και αν είναι εύλογο να υποθέσει κανείς πως ο «καλός» πρωθυπουργός δεν παύει να αντιλαμβάνεται ορισμένα και να υποπεύεται άλλα τόσα απ' όσα παράτυπα ή και... χειρότερα συμβαίνουν γύρω του.

Σήμερα, που η χώρα βρίσκεται σε αγωνιώδη οικονομική περιδίληση, θα ήταν, πιστεύω, επικίνδυνο λάθος να υποκατασταθεί η σύγκριση του έργου των πρωθυπουργών από τις «απογραφές» διεφθαρμένων στον περιγύρο τους. Οι επειδή αυτό θα αδικούσε τον κ. Σημίτη – αλλά επειδή θα μας οδηγούσε σε εσφαλμένη αντίληψη για τα αίτια της ελληνικής κρίσης, τα οποία, όπως δείχνουν οι αριθμοί, εσπιάζονται πολύ περισσότερο στην ανικανότητα παρά στην κλοπή – και ως αθροίζονται τα κλοπιμαία σε ουκ ολίγα ακίνητα και καταθέσεις.

Το ιρανικό «εξπρές του μεσονυκτίου»

Ενα βιβλίο περιγράφει τα βασανιστήρια που υπέστησαν συλληφθέντες οπαδοί της αντιπολίτευσης

Πίσω από τους τοίχους της φυλακής Εβίν και σε μυστικά κέντρα κράτησης όπως το Καριζάκ χιλιάδες άτομα φυλακίστηκαν, χτυπήθηκαν και κακοποιήθηκαν, ενώ δεκάδες έχασαν τη ζωή τους

Roger Cohen

ΤΟ ΒΗΜΑ ■ The New York Times

Πριν από έναν χρόνο, τις εβδομάδες που προηγήθηκαν των πολυτάραχων εκλογών της 12ης Ιουνίου, το Ιράν ήταν ένα κράτος γεμάτο με ελπίδες όπου κυριαρχούσε ο ζωντανός διάλογος.

Κατηγορίες και αντικατηγορίες γέμιζαν τα ραδιοκύματα καθώς τεράστια πλήθη υπέρ και εναντίον του προέδρου Μαχμούντ Αχμαντιντζάντ γέμιζαν τους δρόμους. Ενα πράσινο κύμα φούσκωνε πίσω από τον υποψήφιο της αντιπολίτευσης Μιρ Χουσεΐν Μουσαβί.

Επειτα βασιλέψαν το σκοτάδι και ο τρόμος. Η «νίκη» του Αχμαντιντζάντ εορτάστηκε με μια βιαιότητα που ταιριάζει σε πραξικόπημα. Οι τραμπούκοι περιφέρονταν σε αναζήτηση λείας, οπλισμένοι με την άδεια της Ισλαμικής Δημοκρατίας να χτυπούν γυναίκες.

Επληρμένοι κληρικοί, αν και έλεγαν όμορφα λόγια – «Στο όνομα του Θεού, του ελεήμονος και του φιλεύσπλαχνου» – δεν έδειξαν κανένα έλεος και καμία ευσπλαχνία όταν απελευθέρωναν δυνάμεις που θα μετέτρεπαν την προεκλογική ενεργητικότητα σε παραίτηση και τους νοήμονες διανοούμενους σε ανθρώπινα ράκη, έτοιμα να «ομολογήσουν» κλαψουρίζοντας ότι σχεδίαζαν μια βελούδινη επανάσταση. Δεν είδα ποτέ τη διάθεση ενός έθνους να αλλάξει εν μια νυκτί ούτε τις προσδοκίες μιας γενιάς να διαλύονται τόσο ανώφελα.

Πίσω από τους τοίχους της φυλακής Εβίν και σε μυστικά κέντρα κράτησης όπως το Καριζάκ χιλιάδες άτομα φυλακίστηκαν, χτυπήθηκαν και κακοποιήθηκαν, ενώ δεκάδες έχασαν τη ζωή τους. Για έναν πλήρη απολογισμό θα πρέπει να περιμένουμε.

Στο μεταξύ, έχουμε αυτή τη μαρτυρία: «Ο άντρας απαγγέλλει «Στο όνομα του Θεού, του ελεήμονος και του φιλεύσπλαχνου...» Ο Μοχσέν ετοιμάζεται ψυχολογικά. Υπάρχει ένας μικρός ψίθυρος και το ραβδί χτυπάει τις πατούσες του Μοχσέν. Ένας αφάνταστος πόνος διαπερνάει όλο το σώμα τους ως τους κροτάφους, ένας πόνος ικανός να τρελάνει. Ο Μοχσέν αντιλαμβάνεται αόριστα ότι ουρλιάζει. Οι καρποί και οι αστράγαλοι του κόβονται καθώς τινάζεται συνεχώς στα δεσμά του».

Το παραπάνω απόσπασμα προέρχεται από το βιβλίο «Θάνατος στον δικτάτορα!», γραμμένο υπό το ψευδώνυμο Αφσάνεχ Μοκαντάμ. Όταν δημοσιεύθηκε, πριν από έναν μήνα, με μετέφερε στις ημέρες που έζησε η Τεχεράνη μετά τις 12 Ιουνίου του 2009.

Αφηγείται μια αρκετά κοινότοπη ιστορία. Ένας νέος άντρας ονόματι Μοχσέν Αμπασπούρ (δεν πρόκειται για το πραγματικό του όνομα), ο οποίος περνάει από την πολιτική απάθεια στη δράση τις εβδομάδες που προηγούνται των εκλογών, εφοργίζεται από το αποτέλεσμα και συμμετέχει σε διαδηλώσεις προτού συλληφθεί και «εξαφανιστεί» σε έναν ανειπίστο λαβύρινθο βίας.

Ιρανοί αστυνομικοί συλλαμβάνουν σε δρόμο της Τεχεράνης μια γυναίκα που συμμετείχε στις διαδηλώσεις κατά της εκλογής του Μαχμούντ Αχμαντιντζάντ τον Δεκέμβριο του 2009 (AP)

Γνωρίζω τον εκδότη, ο οποίος συμφώνησε να μου αποκαλύψει την πραγματική ταυτότητα της κυρίας Μοκαντάμ. Πρόκειται για αειόπιστη, έξυπνη και επιμελή συγγραφέα. Αφότου μίλησα με τον εκδότη, δεν έχω καμία αμφιβολία ότι τα γεγονότα που αναφέρονται στο βιβλίο έχουν συμβεί όπως ακριβώς περιγράφονται. Ο Μοχσέν σπάει σαν

Το βιβλίο αφηγείται έναν ανειπίστο λαβύρινθο βίας. Αφότου μίλησα με τον εκδότη, δεν έχω καμία αμφιβολία ότι τα γεγονότα που αναφέρονται σ' αυτό έχουν συμβεί όπως ακριβώς περιγράφονται

σε ένα διαφορετικό κελί. Εδώ δεν του δένουν τα μάτια. Το πάτωμα είναι καλυμμένο με αίμα και μύγες. Τον βιάζουν κάθε μέρα, μερικές φορές και δύο φορές».

Η ντροπή είναι απερίγραπτη. Είναι θαύμα που ο Μοχσέν μίλησε γι' αυτήν. Ρωτάω τον εκδότη πόσες τέτοιες περιπτώσεις μπορεί να υπάρχουν. «Εκατοντάδες, όχι χιλιάδες» μου απαντάει. Η Ισλαμική Δημο-

κρατία χαρακτηρίζεται μάλλον από επιλεκτική παρά από καθολική κτηνωδία.

«Δόθηκαν εντολές. Κανένας φρουρός της Επανάστασης δεν φέρεται έτσι αν δεν του έχουν δηλώσει ότι μπορεί» λέει ο εκδότης.

Από τις 12 Ιουνίου οι αμερικανοί ρεαλιστές και ιδεαλιστές έχουν διατυπώσει τις απόψεις τους για το Ιράν. Οι ρεαλιστές απέρριψαν το Πράσινο κίνημα, διακήρυξαν νόμιμο το αποτέλεσμα μιας καλυμμένης εκλογικής διαδικασίας και προέτρεψαν τον πρόεδρο Ομπάμα να αφήσει κατά μέρος τις ανησυχίες για τα ανθρώπινα δικαιώματα και να βελτιώσει τις σχέσεις με την Τεχεράνη προς όφελος των Ηνωμένων Πολιτειών. Οι ιδεαλιστές εξέφρασαν για άλλη μια φορά την οργή τους για τον Αχμαντιντζάντ, ζήτησαν την ανατροπή του και προέτρεψαν τον κ. Ομπάμα να ξεχάσει την προσέγγιση και να στηρίξει τον Μουσαβί.

Και οι δύο έκαναν λάθος. Μίλησα σε έναν αμερικανό γνώστη των ιρανικών ζητημάτων και πρώην δικτάτορα για το «Θάνατος στον δικτάτορα» και τον βιασμό του Μοχσέν. «Α, ναι. Πρόκειται για παλιά τεχνική της Σαβάκ, της βάνουσης μυστικής αστυνομίας του Σάχη» μου είπε.

Το βέβαιο είναι πως το Ιράν είναι πιο αδύναμο τώρα από ό,τι ήταν πριν από τις εκλογές. Αλλά το ανανεωμένο ενδιαφέρον του για συνομιλίες με τη μεσολάβση της Βραζιλίας και της Τουρκίας πρέπει να εξεταστεί με σκεπτικισμό, αν πιστεύετε ότι ο Μοχσέν – στο όνομα του Θεού, του ελεήμονος και του φιλεύσπλαχνου – αξίζει ένα μέλλον.